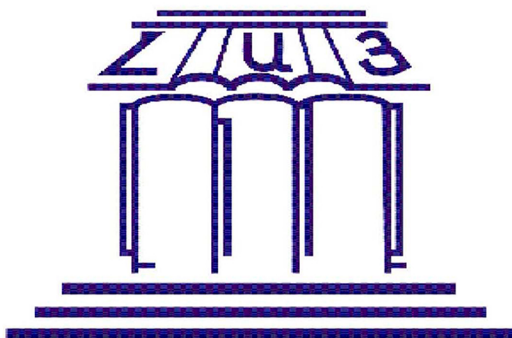

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

10792

դ.
Պ.

Ս. ԲԱԽՄՈՒՏՍՅԱՆ

⋮⋮ ԻՆՉՈ՞Վ ԿԱՐՈՂ Ե
⋮⋮ ՈԳՆԵԼ ՊԻՈՆԵՐԸ—
ԱՌՈՂՋ ՓՈԽԱՐԻՆՈՂՆԵՐԻ
ԴԱՍՏԻԱՐԱԿ ՈՒԹՅԱՆԸ

Թարգմ. Գ. Ազնապուրյան

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСПОИЗВЕДЕНИЯ
Академия Наук
СССР

ՀԿԻՈՊ

Բ-21

ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ «ՀՅՈՒՄԻՍԱՅԻՆ ԿՈՎԿԱՍ»
1932

ՌՈՍՏՈՎ-ԴՈՆ

3K1011
P-21

Ս. ԲԱՆԿՈՒՑՈՒՄ

24 SEP 2005 22

1 DEC 2009

ԻՆՉՈՎ ԿԱՐՈՂ Ե ՈԳՆԵԼ ՊԻՈՆԵՐԸ
ԱՌՈՂՋ ՓՈԽԱՐԻՆՈՂՆԵՐԻ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒՅՑԱՆԸ

Թարգմ. Գ. ԱԶՆԱՎՈՒՐՑԱՆ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
БОРГОВОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ՊԻՈՆԵՐՆԵՐԸ ՊԵՏԲ Ե ՈԳՆԵՆ ԿՆՈՋ ԱԶԱՏԱԳՐՄԱՆԸ

Սոցիալիզմի կառուցման գործում պիոներները—
մեր փոխարինողներն են, միաժամանակ այդ մեծ գոր-
ծում մեր ոգնականները: Նրանք ԽՍՀՄ-ի աշխատա-
վորության հսկայական կոլեկտիվի անդամներն են և
սոցիալիզմի կառուցման գործում մեծերի հետ համա-
հավասար ակտիվ մասնակցություն են ցույց տալիս:

Պիոներները պայքարում են բանվորների և կոլ-
տնտեսականների շարքերում, ֆաբրիկաների, գործարան-
ների, խորհրդատեսությունների և կոլտնտեսություն-
ների արտադրական ծրագրերի կատարման և զերա-
կատարման համար:

Պիոներներն աշխատում են մեր հսկա շինարարու-
թյան բոլոր բնագավառներում:

Լինի դա՝ անգրագիտության վերացումը, պայքար
հարբեցողության, ծխելու դեմ, լինի դա ցանքսի, մսուր-
ների և այլ կամպանիաների անցկացումը, կամ մաք-
րության շարժի կազմակերպելիս—բոլոր աշխատավոր-
ների հետ ձեռք-ձեռքի տված, մեր աշխատանքներում
պիոներները միշտ ոգնում են մեզ:

27.02.2013

10742

Յեւ պետք է խոստովանել, վոր պիտներնրի մի-
լիոնավոր բանակի աշխատանքը մեր ամբողջ շինարա-
րության մեջ մեծ տեղ է բռնել:

Ահա այդ պատճառով պիտներնրի կազմակերպված
մասնակցութիւնը հասարակական վորևէ ձեռնարկու-
թյան մեջ միշտ էլ գնահատելի յե մեզ համար:

Մենք ավարտեցինք հնգամյակի յերրորդ, վճռական
տարին և թեկնիւթեցինք մեծ պլանի չորրորդ և ավար-
տականը: Մեր յերկիրը լարում է իր բոլոր ուժերը,
վորպեսզի կատարի և գերակատարի նշանակված ծրու-
գիրը: Արտադրողական աշխատանքում ներգրավվում
են տղամարդկանց և կանանց նորանոր միլիոններ, վեր-
ջինների շարքում-հարյուր հազարավոր մայրեր:

Դեռ մինչ այժմ մայրերի վզին է ընկած յերեխա-
ների հոգը: Վորպեսզի մայրերը կարողանան մասնակ-
ցել սոցիալիզմի կառուցման գործին, նախ և առաջ
պետք է թեթևացնել նրանց այդ հոգը:

Դրա համար մենք կազմակերպում ենք մսուրներ:

ՄՍՈՒՐՆԵՐԸ ԳԱՍՏԻԱՐԱՎՈՒՄ ԵՆ ԱՌՈՂՁ ՓՈԽԱՐԻ- ՆՈՂՆԵՐ

Մսուրները-դա այն հիմնարկն է, վորտեղ աշխատող
մայրը աշխատանքի ժամերի ընթացքում թողնում է իր
յերեխային: Վորպեսզի մայրը հանգիստ սրտով աշխա-
տի, նա պետք է համոզված լինի, վոր իր յերեխան
գտնվում է վստահելի հսկողութիւն տակ:

Վատահելի հսկողութիւնը, մսուրներում գտնված
յերեխաների լավ և ուղիղ դաստիարակութիւնը կարևոր
են վոչ միայն մայրերի հանգստութիւն համար: Մսուր-
ներում դաստիարակվում է սոցիալիզմ կառուցողների
ապագա փոխարինողը, վորին պետք է տալ կոմունիս-
տական դաստիարակութիւն: Նա պետք է լինի
ամուր, առողջ, աշխատանքը սիրող և վարժված կոլեկ-
տիվ կյանքին և աշխատանքին:

Դա մեծ և կարևոր գործ է, և պիտներնրը այդ
աշխատանքին պիտի ցույց տան իրենց ամենայնոան-
գուն մասնակցութիւնը:

ՊԻՈՆՆԵՐԸ ՊԵՏԲ Ե ՈԳՆԻ ՄՍՈՒՐՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆԸ

Անցյալ տարի ԽՍՀՄ միայն խորհանդեսութիւն-
ներում և կոլտնտեսութիւններում սպասարկվում էին
մսուրների միջոցով միլիոնից ավելի յերեխաներ: Դա
համարյա թե յերկու և կես անգամ ավելի յե, քան
նախանցյալ տարի: Համեմատած մսուրների պահանջի
հետ, այդքանն էլ դեռ բավական չէ:

Արդյունաբերութիւն մեջ 1932 թվին պետք է մաս-
նակցեն 1.200 հազար կանայք:

Նրանցից շատերը յերեխաներ ունեն, վորոնց հա-
մար արտակարգ կերպով պետք է մսուրներ կազմա-
կերպել:

Շատ տեղերում մսուրների համար մենք հատուկ
շենքեր ենք կառուցում, իսկ ուրիշ տեղերում հարմա-
րեցնում ենք հին շենքերը: Բայց թե նոր կառուցումը
և թե հին շենքի խոշոր վերակառուցումը մեզնից ժա-
մանակ են պահանջում, իսկ մսուրները մեզ հարկավոր
են հենց այժմ, անհապաղ:

Ուրեմն յեղած շենքերի միջից պետք է ընտրու-
թիւն անել և հարմարեցնել նրանց մսուրների համար:

Մսուրների համար ընտրած խրճիթը պետք է լինի
արձակ, հնարավոր չափով շրջապատված լինի կանաչով
և հեռու գտնվի ձանապարհից և աղբ թափելու
տեղից:

Մսուրների համար կարելի յե հարմարեցնել կու-
լակի կամ կալվածատիրոջ տները:

Յեթե ձեռք է բերված հարմար շենք, բայց բակը
մաքուր չէ, կամ կանաչ չունի-պիտներնրը պետք է

61073-67

ՀԱՍՏԻԱՐԱՎՈՒՄ

ողն են բաժնի մաքրելուն, ծառեր ու ծաղկանոց տնկելուն, բանջարանոց սարքելուն:

Մսուրների համար միայն շենք գտնելը դեռ բավական չէ. պետք է նրան և սարքավորել:

Մսուրների սարքավորման համար շատ և զանազան տեսակի իրեր են պահանջվում-ամանեղեն, խաղալիքներ, կահկարասիք, սպիտակեղեն: Շատ անգամ մսուրները այդ բոլորը ձեռք բերելու հնարավորություն չունեն, իսկ առանց դրանց անհնարին է. ամեն մի յերեսա պետք է ունենա իր բաժակը, պնակը, գդալը, յերեսաբեղիչը: Այդ իրերից շատերը կարող են տալ իրենք, կողոտեսականները:

Պիոներները պետք է իրենց վրա վերցնեն մսուրների համար տնտեսավարների շրջանում՝ ամանեղեն, սպիտակեղեն, կահկարասի հավաքելու գործը:

Ատաղծագործական դեն ձգելու նյութերը՝ տուփեր, թիթեղյա բանկաներ, հարթ քարեր, կոններ և այլն մսուրների յերեսաների համար կարող են ծառայել վորպես լավ խաղալիք:

Պիոներներն այդ բոլորը հավաքելու յեն մեծ քանակությամբ:

ՊԻՈՆԵՐՆԵՐԸ ՊԵՏԲ Ե ՄԱՍՆԱԿՅԵՆ ՄՍՈՒՐՆԵՐԻ ԱՅԽԱՏԱՆՔԻՆ

Մսուրներում աշխատանք շատ կա՝ պետք է հոգալ յերեսաների առողջության մասին, պետք է զբաղվել նրանց դաստիարակությամբ: Ինչպես առաջինը, նույնպես և յերկրորդը պետք է կատարել հմտորեն, լավ ծանոթ լինելով այդ հարցերին: Մսուրներում աշխատելու համար պատրաստականություն է հարկավոր: Այս տարի պետք է բացվեն տասնյակ հազարավոր նոր մսուրներ, վորոնց համար պահանջվելու յեն տասնյակ հազարավոր մսուրային աշխատողներ, իսկ այդպիսի-

ները օլակասում են: Մեր յերկրում մեծ շինարարություն է կատարվում: Այս տարի մենք պետք է ավարտենք հնգամյա մեծ պլանի աշխատանքները: Իսկ դրա համար մեզ հարկավոր են բանվորական ձեռքեր: Յերկրի ինդուստրացումը բանվորների նոր միլիոններ է օլահանջում: Այն ժամանակ, յերբ կապիտալիստական յերկրներում տասնյակ միլիոնավոր գործազուրկներ կան, ԽՍՀՄ-ում անգործներ չկան: Սոցիալիստական շինարարությունը մասնակցում են բոլոր աշխատավորները: Ընդհակառակը, այժմ ԽՍՀՄ-ում բանվորական ուժի խիստ պակասություն է զգացվում. մեծ պակասություն ունենք նույնպես մսուրային աշխատավորների: Ահա այս ասպարիզում պիոներները կարող են մեծ ոգնություն ցույց տալ: Մսուրներում կան այնպիսի աշխատանքներ, վորոնք հաջողությամբ կարող են տանել պիոներները: Աշխատանք կատարելով մսուրներում, պիոներները լրացնում են մսուրային աշխատողների պակասը:

Ահա այդ պատճառով պիոներները պետք է մասնակցեն մսուրների աշխատանքին:

Տեսնենք, ինչումն է կայանում մսուրների աշխատանքը և ինչպես պետք է մասնակցեն պիոներներն այդ աշխատանքին:

ՄՍՈՒՐՆԵՐԸ ՊԵՏԲԱՐՈՒՄ ԵՆ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԻ ՄԱՀԱՑՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ

Թագավորի ժամանակ, մինչև հեղափոխություն՝ մանուկների մահացությունը մեր յերկրում շատ բարձր էր՝ տարեցտարի մահանում էր մի տարում ծնված յերեսաների համարյա թե մի յերրորդ մասը:

Ամենից շատ մահանում էին գյուղացիների և բանվորների յերեսաները և հաճախ մահվան պատճառն ամառային փորհարինքն էր: Խորհրդային իշխանու-

թյունը մանուկների մահացության դեմ տանում է յե-
ռանդուն և հաջող պայքար: Այժմ Խորհրդային Միու-
թյան մեջ մեծնում է ծնված յերեխաների միայն մեկ
վեցերորդ մասը,— ուրեմն մահացությունը պակասել է
յերկու անգամ: Բայց այդ հետևանքները դեռ բավարար
հաշվել չի կարելի: Պետք է ավելի ևս պայքարել մա-
նուկների մահացությունը իջեցնելու համար: Մսուրնե-
րը— դա այն զենքերից մեկն է, վորոնց ոգնությամբ
մենք պայքարում ենք մանուկների հիվանդության և
մահացության դեմ:

Մանկան առողջապահության համար պայքարում
ամենագլխավորը կայանում է նրանում, վոր մսուրները
անցկացնեն սանիտարական միջավայր: Սանիտարական
միջավայրը— դա մանկան առողջապահության համար
խիստ կարևոր և միաժամանակ մատչելի միջոցառում-
ներն են:

Սանիտարական միջավայրը մսուրներում կայանում
է հետևյալ միջոցառումների մեջ. —

1. ՊԵՏԲ Ե ՊԱՅՏՊԱՆԵԼ ՅԵՐԵՄԱՆԵՐԻՆ ՎԱՐԱԿԻՉ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՑ

Դրանցից առաջին հերթին փոքր յերեխաների հա-
մար ամենաառաջին հիվանդությունն է— ամառային
փորհարինքը: Վարակիչ հիվանդությունների դեմ հա-
ջողությամբ պայքարելու համար պետք է իմանալ դը-
րանց պատճառը:

ՎԱՐԱԿԻՉ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՏԱՐԱԾՎՈՒՄ ԵՆ ՄԱՆ-
ՐԵՆԵՐԻ ՄԻՋՈՑՈՎ

Բացի գոյություն ունեցող կենդանի արարածների
տեսանելի աշխարհից,— մարդիկ, զազաններ, թռչուններ,
ձկներ և ամեն տեսակի բզեզներ,— գոյություն ունի
նաև հասարակ աչքով անտեսանելի արարածների՝ ման-

րենների աշխարհ: Մանրեններն այնքան մանր են, վոր
նրանց կարելի չէ դիտել միայն խիստ մեծացնող ապա-
կիներ ունեցող գործիքով, վորը կոչվում է խոշորացույց
(միկրոսկոպ):

Մանրենների մի քանի տեսակներն հատկություն
ունեն մարդկանց և կենդանիների մեջ հիվանդություն-
ներ առաջ բերելու:

Չնայած մանրենների աննշան մեծությանը, նրան-
ցից առաջացած հիվանդությունները հաճախ լինում են
ծանր, կյանքի համար շատ վտանգավոր, իսկ յերբեմն
ե՛լ մահացու:

Բոլոր վարակիչ հիվանդությունները, բժավոր ու
անդրադարձ ախիբերը, փորհարինքը, խոլերան, դիֆտե-
րիա, սկարլատինան, գրիպ, կարմրուկ, կապույտ հագ
(КОКЛЮШ), թոքախտ, արյունային փորհարինք և այլն—
առաջացնում են մանրենները: Յերեխաների ամառա-
յին փորհարինքի պատճառն էլ մանրեններն են:

Իհարկե մեկ-յերկու մանրե չեն կարող
հիվանդություն առաջացնել մարդու մեջ, մանավանդ
ծանր հիվանդություն: Դժբախտությունը նրանումն է,
վոր յերբ մարդու մարմնի մեջ բուն է դնում մանրեն,
ստամոքսում, աղիքներում, արյան մեջ, թոքերում,—
այդտեղ դրանք բազմանում են չլսված արագությամբ:
Մեկ-յերկու որ անց մարդու որդանիզմում նրանք ար-
դեն միլիոններ են կազմում և այդ գեպքում նրանք
լուրջ վտանգ են սպառնում: Մանրենները մարդու որդա-
նիզմի մեջ ուժեղ թույններ են պատրաստում: Ահա
այդ թույններն են մարդու հիվանդության պատճառը,
ուստի—

Նույնիսկ մի մանրեն վտանգավոր է մեզ համար:

Սակայն վոչ ամեն մանրե, վոր բուն է դրել մար-
դու մեջ, հիվանդություն է առաջացնում: Առողջ որ-
դանիզմում մանրենները հանդիպում են իրենց համար
անբարենաջող պայմանների: Յեթե մանրեններն ողի հե-

ներս են ընկնում քթի մեջ կամ ավելի խորը— շնչառութեան որգանները, այդ դեպքում նրանք յետ են բերվում հաճախակի թաղանթի թերթերունքների շարժումով, փորոնցով ծածկված են քիթն ու շնչառութեան ուղիները: Բացի դրանից, այն լորձուկը, վոր գոյանում է թաղանթի մակերեսի վրա, ինքնըստինքյան մանրեաների աճման և բազմացման համար աննպաստ է: Մարդու ստամոքսն անցնող մանրեաներն հաճախ ստամոքսային հյուսթի ազդեցութիւնից վոչնչանում են: Դեռ ելի ուրիշ շատ աննպաստ պայմանների յեն հանդիպում նրանք առողջ մարդու որգանիզմում:

Մինչդեռ հիվանդ մարդու որգանիզմում մանրեաներն անհամեմատ բազմանալու ավելի հնարավորութիւն ունեն: Քթի և շնչառութեան որգանների հիվանդ թագանթի միջոցով նրանք յետ չեն քշվում, հիվանդ ստամոքսում չեն վոչնչանում, վորովհետև հիվանդ ստամոքսը սովորական հյուսթ չի արտադրում: Հիվանդ, ուժասպառ որգանիզմում նրանք հանդիպում են իրենց համար և այլ բարենպաստ պայմաններին: Ահա այդ պատճառով ել թույլ, հալից ընկած, անկանոն սնվող յերեխաներն ավելի յեն տանջվում ամառային փորհարկիցից, քան ամուր, առողջ յերեխաները:

Մանրեաները կարող են բազմանալ և մարդկային որգանիզմից դուրս, յեթե նրանք բարենպաստ պայմաններ ունեն իրենց համար: Բազմանալու համար նրանց պետք է սնունդ, տաքութիւն և խոնավութիւն: Տաք կաթում, մսաջրում նրանք կարող են բազմանալ:

Տաքութիւնից նրանք շատ արագ են բազմանում: Բայց խիստ ուժեղ տաքութիւնից— յետումից մանրեաները վոչնչանում են:

Այս բոլորը պետք է իմանալ մանրեաների և նրանցից առաջացած հիվանդութիւնների դեմ պայքարելու համար:

Ամեն մի թշնամու դեմ պայքարելիս մենք ձգտում ենք՝

1. Ուժեղացնել մեր ռազմունակութիւնը:
 2. Վոչնչացնել կամ թուլացնել թշնամուն:
 3. Չթողնել թշնամուն, վոր նա ներս խուժի մեր տերրիտորիան:
- Այս յերեք ուղիներով ել պետք է առաջնորդել յերեխաների վարակիչ հիվանդութիւնների դեմ պայքարելիս:

ՊԵՏԲ Ե ԱՄՐԱՅՆԵԼ ՅԵՐԵՆԱՆԵՐԻՆ

Ուժեղ որգանիզմում մանրեաների բազմանալու պայմանները պակաս չափով են նպաստավոր, քան թույլ որգանիզմում:

Այդ իսկ պատճառով ել պետք է հոգալ յերեխաների ամրապնդման, նրանց մաքրութեան մասին, ապահովել նրանց արևի լուսով, մաքուր ոդով, կանոնավոր սնունդով:

Ուրեմն վարակիչ հիվանդութիւնների դեմ պայքարում անհրաժեշտ է սանիտարական միջամտի բոլոր պահանջների կիրառումը:

2. ՊԵՏԲ Ե ՀՈԳԱԼ ՄԱԲՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Յերեխան թե ինքը պետք է լինի մաքուր և թե նրա վրայի ամեն ինչը— բալուլը, շորերը, նրա շուրջը, անկողինը:

Անհրաժեշտ է հնգորյակում մեկ անգամ սապոնով ու տաք ջրով լվանալ յերեխաներին և ամեն որ վրաները ցնցողով ջուր ածել, իսկ բոլորովին փոքրերին պետք է ամեն որ լողացնել: Դնից առաջ յերեխաները պետք է լվանան վոտերը:

Մսուրների շենքը պետք է ամեն որ մաքրել թաց շորով սրբել կահկարասիքը, հատակները լվանալ:

Յերեխայի անկողինը հնգորյակում մեկ անգամ պետք է դուրս տանել, տալ քամուն, արևին:

Մեկ տարեկանից մեծ յերեխաներն սպիտակեղենը պեճք ե փոխեն յերկու որը մեկ անգամ, մինչև մեկ տարեկանները—որընդմեջ:

3. ՅԵՐԵՍԱՅԻՆ ԱՆՅՐԱԺԵՅ ԵՆ ՄԱՐԴԻՐ ՈՂՆ ՅԵՎ ԱՐԵՎԻ ԼՈՒՅՍԸ

Առանց մաքուր ողի և արեի յերեխաները լինում են հիվանդ, նիհար:

Ամառ թե ձմեռ յերեխաներին փոքրան կարելի չե յերկար պետք ե պահել մաքուր ողում:

Մաքուր ողի մասին պետք ե հոգալ, և բնակարանի ներսում ձմեռը որական յերեք անգամից փոշ պակաս պետք ե բաց անել ողանցքները, ամառն ամբողջ որով բաց անել պատուհանները, իսկ փորտեղ հնարավոր ե, և գիշեր ժամանակ:

Չափից դուրս տաքության մեջ լինելը թուլացնում ե յերեխաներին և նպաստում փորհարիւնքին: Այդ պատճառով ամառ ժամանակ փոքր յերեխաները պետք ե հազնվեն թեթեւ, նույնիսկ բոլորովին մերկ լինեն:

4. ՊԵՏԲ Ե ՀՈԳԱԼ ՅԵՐԵՍԱՅՆԵՐԻ ԿԱՆՈՆԱՎՈՐ ՄՆՈՒՆԴԻ ՄԱՍԻՆ

Փոքր յերեխաները կանոնավոր աննդի կարիք են զգում:

Յերբ յերեխաները անկանոն են կերակրվում, անկանոն ել գարգանում են, հաճախակի ստամոքսային խանգարումներ են առաջ դալիս, փորոնց պատճառով յերեխաները սաստիկ մաշվում են:

Փոքր յերեխաներն ամեն տեսակ կերակուր չեն մարսում: Կյանքի առաջին կես տարում նրանք լավ մարսում են միայն ծծի կաթը, նրանց համար կովի անխառն մաքուր կաթը նույնիսկ անպետք ե՝ այդ կաթը պետք ե ջրախառն դարձնել:

Կյանքի յերկրորդ տարում մանկական ստամոքսը սկսում ե աստիճանաբար մարսել և ուրիշ կերակուր,— միայն կաթը նրան արդեն չի բավարարում:

Մի տեսակ սնունդը միանգամից փոխել մի ուրիշով մանկան համար ֆուսակար ե—դա կարող ե առաջ բերել մանկական ծանր ստամոքսային հիվանդություն:

ՆՈՐ ՄՆՈՒՆԴԻՆ ՅԵՐԵՍԱՅՆԵՐԻՆ ՊԵՏԲ Ե ՎԱՐԺԵՑՆԵԼ ԱՍՏԻՃԱՆԱԲԱՐ:

Գյուղերում մայրերը շատ անգամ յերեխաների բերանն են խոթում շորի կտորի մեջ կապած ծամած շաքարով հաց:

Հիշիւր, պիոններ, վոր ծամվածքը մանկան համար թույն ե: Ել չենք խոսում նրա մասին, վոր փոքրիկ մանկական ստամոքսը հաց մարսել չի կարող, ուրիշի բերանում ծամածի մեջ միշտ ել մանրեններ կան, վորոնք մանկան մեջ առաջացնում են վտանգավոր, իսկ յերբեմն ել մահացու հիվանդություններ:

Պիոնները և գործով և խոսքով պետք ե պայքարի ծամվածքի դեմ:

5. ՀԱՏՈՒԿ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ ՊԵՏԲ Ե ԴԱՐՁՆԵԼ ԱՄԱՌԱՅԻՆ ՓՈՐՎԱՐԻՆՔԻ ԴԵՍ ՊԱՅԳԱՐԵԼՈՒՆ

Ամուր ու առողջ յերեխան ել շուտ չի հիվանդանում փորհարիւնքով, իսկ յեթե հիվանդանում ե, հեշտությամբ ե տանում հիվանդությունը: Բայց և այնպես նա կարող ե հիվանդանալ փորհարիւնքով: Այդ իսկ պատճառով պետք ե միջոցներ ձեռք առնել փորհարիւնքի դեմ:

Ամառային փորհարիւնքն առաջացնում են մանրենները, վորոնք գտնվում են մարդկային կղկղանքի աղբի, փթած, դեն դրած ավելցուկների մեջ:

Յերեխաները փորհարինքով հիվանդանում են այն ղեպքում, յերբ կուլ են տալիս այդ մանրենները:

Մանրենները պետք է փոխնչացնել: Պետք է ձեռք առնել բոլոր միջոցները, վորպեսզի յերեխաները ապահովված լինեն մանրեններից:

Անհրաժեշտ է, վոր այդպիսի անմաքրություններից ազատ լինեն բակերն ու փողոցները:

Պրոնենները պետք է ոգնեն կոլտնտեսության առողջապահական բջիջին, յերբ նա պայքարում է բակերի մաքրության համար, յերբ նա պայքարում է ծածկած աղբի փոսերի համար, աղբապահեստանոցներ կառուցելու, իր ժամանակին մաքրելու և աղբը դուրս տանելու համար:

Վորջան քիչ անմաքրություններ, ենքան քիչ ամառային փորհարինք առաջացնող մանրենների բներ:

ԱՄԱՌԱՅԻՆ ՓՈՐՀԱՐԻՆՔԻ ՄԱՆՐԵՆՆԵՐՆ ԻՆՉՊԵՍ ԵՆ ԸՆԿՆՈՒՄ
ՄԱՆԿԱՆ ԲԵՐԱՆԸ

Առաջին հայացքից տարորինակ է թվում, թե ինչպես մանրենները կղկղանքից, աղբից ու նեխված անմաքրություններից կարողանում են մանկան բերանն անցնել:

Մանրենները շատ մանր են. հասարակ աչքով անտեսանելի. անմաքրության մեջ զրանք լինում են մեջ քանակությամբ: Իսկ այդպիսի կեղտոտությունների մասնիկներ մենք ներս ենք բերում մեր վոտքերով և կոշիկներով և տարածում ամեն տեղ, վորտեղ վոտք ենք կոխում:

Յերեխաները խաղում են հատակին և կեղտոտում ձեռքերը, իսկ հետո բերանները կոխում: Բերաններն են տանում և ամեն տեսակի կեղտոտ, հատակից հավաքած իրերը և հատակին ձգած խաղալիքը:

Ահա թե ամառային փորհարինքի մանրեններն ինչպես են անցնում յերեխաների բերանը:

Պակաս դեր չեն խաղում և ճանճերը: Նրանք, նստելով դանազան կերտոտությունների վրա, կեղտոտում են իրենց թաթիկներն ու կնճիթները: Հետո, յերբ նստում են կերակրի ու ամանների վրա, այդտեղ նրանք թողնում են կեղտոտությունների փոքրիկ մասնիկներ, իսկ նրանց հետ նաև մանրեններ: Յերեխան ուտում է այդ մթերքները, ուտում է այդ ամաններից և այդպիսով մանրեններն անցնում են նրա ստամոքսը:

Կա վերջապես և յերրորդ ճանապարհը՝ կաթի միջոցով: Յեթե կովը կեղտոտ է պահվում, յեթե կիթը տեղի յե ունենում կեղտոտ ախոռում, յեթե կով կթողի ձեռքերը կեղտոտ են, յեթե կթի ամանը ենքան ել մաքուր չէ,—կովից ստացված կաթը կեղտոտվում է մանրեններով: Կաթի մեջ այդ մանրենները շատ հեշտությամբ են բաղմանում, մանավանդ տաքության մեջ: Այդպիսի վարակված կաթն ամառային փորհարինքին աղբյուր է ծառայում:

Ինչպես պաշտպանել յերեխաներին, վոր նրանք ամառային փորհարիքի մանրեններ չմտցնեն բերանը: Դրա համար պետք է՝

- 1) Նրճիթ ներս մտնելիս լավ մաքրել վոտքերը:
- 2) Լվանալ ամեն որ հատակները:
- 3) Ուտելուց առաջ մաքուր լվանալ յերեխայի ձեռքերը:
- 4) Հատակից վերցրած իրերը յերեխային տալ միայն այն դեպքում, յերբ այդ իրերը կվաքվեն տաք, յեռացրած ջրով:

Այս ամենը պիտները պետք է խմանա, հետևի այս կանոններին մուրհերում և այդ բոլորը բացատրի մայրերին:

Անողոր պայքար ճանճերի դեմ: Մեզ մոտ խիստ տարածված այդ միջատները վոչ միայն ամառային

փորհարինք են տարածում, այլ ուրիշ շատ վնասակար վարակիչ հիվանդություններ, վորովայնի տիֆ, խոլերա, թոքախտ և այլն:

Ճանճերը բազմանում են աղբի ու կեղտի մեջ: Պետք է զրկել զբանց այդ հնարավորությունից: Կառուցել ծածկած աղբահորեր, շուտ-շուտ դատարկել այդ հորերը, իր ժամանակին հեռացնել աղբը:

Բնակարաններում պատուհաններին մառլից ցանցեր անցկացնել: Պետք է հավաքել փշրանքները, կեղտոտ ամանեղենը վորոնք զրավում են ճանճերին: Մթերքները և ամանեղենը պետք է պահել կամ պահարանում, կամ ծածկել մաքուր սրբիչով: Պատուհանների և սեղանների վրա պետք է դնել ճանճվորաներ և կպչուն թղթեր:

Պիոներները պետք է ոգնեն առողջապահական բջիջին բակերի սանիտարական դրության բարձրացնելու պայքարում, առորյա կյանքում պայքարեն ճանճերի դեմ: Վերջապես, ամառային փորհարինքի դեմ պայքարելիս խիստ կարևոր է կթելու ժամանակ պահպանել կաթը կեղտոտվելուց: Գոմը պետք է մաքուր լինի: Կթելուց առաջ պետք է կովի պոչը կապել, յեփած ջրով լվանալ ծծերը, կով կթող կինը պետք է հագնված լինի մաքուր, գլուխը կապի լաչակով (թաշկինակով): Կթելուց առաջ նա պետք է սապոնով մաքուր լվանա ձեռքերը: Կաթի ամանը անպայման պետք է լինի մաքուր:

Ահա պիոներների համար աշխատանք—յերեխաների համար կովերին կթելու և կաթ ստանալու ժամանակ հետևել մաքրության:

6. ԻՆՉ ՊԵՏԲ Ե ԻՄԱՆԱ ՊԻՈՆԵՐԸ ՄՍՈՒՐՆԵՐԻ ՅԵՐԵԽԱՆԵՐԻ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Մսուրները միայն յերեխաների առողջության հարցով չեն մտահոգված,—նրանք պետք է ուղիղ դաս-

տիաբակեն յերեխաներին, ամրացնեն նրանց մեջ առողջապահական, աշխատանքային և կուլեկտիվ ունակություններ:

Պիոներները այդ աշխատանքում պետք է ոգնեն դաստիարակներին:

Պիոներները պետք է իմանան, վոր՝

1) Յերեխաները պետք է ուտեն միայն սեղանի մոտ նստած:

2) Ամեն մեկը պետք է ուտի առանձին ամանից, առանձին գդալով:

3) Յերեխաները չպետք է թափեն կերակուրը և փշրանքները:

4) Յերեխաներն իրենց բնական պետքերը պիտի կատարեն չուքալում (на горшке):

5) Ամեն մի յերեխա պետք է իր առանձին յերեսսրբիչն ունենա:

6) Յերեխաները բաց անդրավարտիկներով չպետք է վազվզեն:

7) Դնից և զբոսանքից առաջ յերեխաներին պետք է չուքալի վրա նստեցնել:

8) Պետք է սովորեցնել յերեխաներին, վոր կղկղանքից հետո խնդրեն սրբել իրենց:

9) Պետք է վարժեցնել յերեխաներին ուժերի համաձայն աշխատանքի խաղալիքները հավաքել, գդալներ ու բաժակներ տանել:

10) Պետք է վարժեցնել յերեխաներին խմբակային որապահության:

11) Պետք է վարժեցնել յերեխաներին ոգնել ընկերներին և իրենցից փոքրերին (կոճակները կոճկել, կոշիկները հանել, անձրևաջրով լցված փոքրիկ փոսերը անցնել):

12) Մսուրներում որը այնպես պետք է դասավորել, վոր քուռն ու արթուն կենալը, քորով ու զբոսանքն ու հանգիստը իրար հաջորդեն:

Մսուրները վերոհիշյալ բոլոր աշխատանքներում պիտներները կարող են և պետք է ամենաակտիվ մասնակցություն ունենան, բայց այդ ել դեռ բոլորը չեն:

7. ՊԻՈՆԵՐՆԵՐԸ ՊԵՏԲ Ե ՈԳՆԵՆ ԿԵՆՅԱԼԻ ԱՌՈՂՋԱՑՄԱՆԸ ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

Մսուրներն իրենց աշխատանքը դուրս են բերում իրենց հիմնարկի պատերից:

Մսուրների յերեխաները ժամանակի մի մասը տանն են անցկացնում: Նրանց համար տանն ել պետք է առողջ միջավայր ստեղծել:

Պիոներները կարող են և պետք է ոգնեն կուլտուրականների ընտանեկան կենցաղի առողջացմանը:

Նրանք պետք է պայքարեն բնակարանների մաքուր և թարմ ուղի համար, բակերի և փողոցների մաքրության համար, նրանք պետք է պայքարեն անկանոն կերակրելու դեմ, մանավանդ ծամոցների, ճանճերի դեմ, վորոնք մահացու հիվանդությունների վարակման տարածողներն են:

Վերջապես, պիոներները պետք է մասնակցեն անգրագիտությունը վերացնելուն, վոր խանգարում է կենցաղի շուտափույթ առողջացմանը:

Պիոներները պետք է կազմակերպված մասնակցեն մսուրների աշխատանքին և ոգնեն այդ մեծ գործին:

Պիոներները—կոմունիզմի ջահել կառուցողներն են: Իրենց աշխատանքով նրանք ոգնում են վերակառուցելու մեր հին անկուլտուրական կենցաղը, ոգնում են անցկացնելու կյանքում անտեսական պլանները, ոգնում են հնգամյակի հսկա աշխատանքների կիրառմանը, ոգնում են սոցիալիզմի կառուցմանը:

Ответственный редактор
М. М. Гигоян
Технический редактор
Г. М. Маркарян

№ 2222

1932

Сд. в набор 25/II—1932 г.
Сд. в печать 29/III—1932 г.
Объем 1/2 печ. листа
Тираж 2000 экз.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0185031

12569

256

CA 32-4
129

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

На армянском языке

С. БАХМУТСКАЯ

Чем пионер может помочь
воспитанию здоровой смены

И-во „СЕВЕРНЫЙ КАВКАЗ“

ГРК.ГО.26085

ВНУТРЕННИЙ, УПРАВЛЕНИЕ ФЛ. 1., 3

ГРК.ЧБ.1811 (ЧБ.1811.181)